FASİKÜL 47 – SAYFA 1

Çeviri: Selin Gül Seçer

BU SAVAŞTAKİ TÜRKİYE TARAFSIZLIĞI

Burhan Belge

Kurtuluş Savaşının başarılı sonucundan ve Ulusların sistemi içerisinde özgür konumunu Türkiye'ye veren Lozan Anlaşması'nın imzalanmasından bu yana, Türkiye, savaşın parçalanmış dünyasında ve savaş tehdidinde barış nedenine derinden bağlılığıyla siyasi olgunluğun daimi bir kanıtını göstermişti.

Eski ve yeni Türkiye Devleti arasındaki bariz ayırım, I. ve II.Dünya Savaşının geçmişi yazıldığında net bir rahatlama sağlayacaktır. Dünyanın barış anlayışını kaybettiği bu iki dönemin benzerliği, ilk büyük savaşta eski Türk Devletinin genel bölünmenin benzer bir parçası olduğu ve ikinci büyük savaşta da hepsine yönelik iyi niyetliliğin devrimci hükümlerini ve herhangi bir saldırıya karşı kendini savunma kararlılığını sürdüren yeni Türk Devletinin kendini açık ve tarafsız bıraktığı gerçeğini vurgulamaya hizmet edecektir.
Günümüzde genellikle kabul edildiği gibi, eğer iki savaş aynı silahlı mücadelenin gerçekten parçası ve aralarında zor bir ateşkes dönemi olduysa birinci savaşın önemli katılımcılarından biri olan Türkiye ikincisinde de nasıl 'gerçekten sadece etkisiz bir ülke' olur?
Ancak ilk başta, bazı ulusların sahip olduğu anlamsız tarafsızlığın aksine Türkiye'nin "gerçek" tarafsızlık anlayışını vererek yardımcı olabilirdi. Bir ülke,

1)savaş alanlarına ya da muhalif uluslara tehlikeli bir şekilde yakın olduğunda veya aralarına yerleştirildiğinde,
2)mücadelede bir tarafa bağlılıktan maddi kar elde etmeyi umduğunda,
3)birine ya da diğerine bağlılığıyla savaş kamplarının herhangi birine maddi katkı sağladığında gerçek tarafsızlık elde edilir ve yine de barış isteğini uygulayarak da mücadele olmadan baki kalmayı başarır. Bunlar, bizim onları anladığımız gibi gerçek tarafsızlık durumlarıdır ve böyle koşullar altındaki tarafsızlık da azımsanacak bir başarı değildir.
Türkiye buna benzer koşullar dâhilinde ortaya çıkar ve savaş durumuna yönelik tüm temel güçlere sahip olmasına rağmen tarafsız kalmak da onun eşsiz başarısıdır.
Geniş ölçüde bu başarı, savaş süresince Türkiye'nin Lozan Barış masasında her ulustan kendine yönelik beğeni kazandığı ilkeleri takip etmesinden dolayıdır. Lozan'da diğer Barış Güçleri, yeni doğan, özgür ve bağımsız Türkiye'ye yönelik emperyalist eğilimlerin her zerresinden feragat etti. Barış anlaşmasında ulusların bir diğeriyle aynı seviyede karşılaşması gerektiği, ulusal ilişkilerin bir ideali olarak kuruldu. Bu, sıradan barış anlaşmasından farklı bir anlaşmadır ve bir akıl çağının bittiğini belirtir. Lozan'ın, Türk tarafsızlığının felsefi açıdan belkemiği olan ahlaki zaferleri, 1939 yılındaki Savaşı sonlandıracak barış için bir model olarak hizmet edebilirdi çünkü bunlar, dünyanın daha iyi bir hale gelmesi yararına kazanılmış ahlaki zaferlerdi.
Türkiye, dâhilen ve haricen yeni devlet felsefesini ifade etti. Sloganı:

"Yurtta Barış,
Dünya'da Barış" olmuştur.

Bütün dünya yansa bile Dünya’da yine de barış olacaktır olgusu Türkiye’nin tavrı olmuştur çünkü hiçbir yerde Türkiye’yi düşmanı olarak görecek bir ulus yok. “Yurtta Barış” sloganı, İnönü’nün parlak kişiliği etrafında oluşturulan ulusal birlikte içsel ifadesini bulmuştu.
Bu durumlar altında, savaştaki Türk tarafsızlığının tesadüfî değil kasıtlı; zorlanarak değil doğal ve tanımlanmış olduğuna dair kanıttır. Türkiye, 1939 yılındaki savaşa katılmadı çünkü 24 Temmuz 1923 yılında Lozan’da, Dünya’nın daha iyi hale geleceğine dair hizmet edeceğini umduğumuz ilk devlet modelini kurdu. Savaşın zorlu sınavındaki bu Türk Devleti, noterlerin uluslar arası komisyonlarında belgelendi ve kaydedildi.